

Moderní novináři

(vzdelávací program)

Autor: PaedDr. Ľubica Tomková

Dopytovo orientovaný projekt:

Zlepšovanie kompetencií žiakov v oblasti ľudských práv a hodnôt prostredníctvom mimoškolskej edukačnej činnosti

Aktivita:

Mediálny zážitkový tréning pre žiakov ZŠ – Moderní novináři

Prijímateľ: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, o.z., Bratislava

Kód projektu: 312011ADS2

Podpora odborného partnera: Vzdelávacie centrum Múzea SNP, Banská Bystrica

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk / www.minedu.gov.sk / www.szpb.sk / www.muzeumsnp.sk

Názov vzdelávacieho programu:

Moderní novináři

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Múzeum Slovenského národného povstania poskytuje už niekoľko desaťročí vzdelávanie pre žiakov aj pedagógov. Vzdelávací program *Moderní novináři* je venovaný žiakom základných škôl, je reakciou na potreby spoločnosti a aj škôl poskytnúť žiakom zážitkový vzdelávací program vo forme tréningu, v ktorom sa rozvíjajú nielen ich vedomosti, ale najmä praktické zručnosti.

Zameranie vzdelávacieho programu je nastavená na témy dejín Slovenska s prepojením na súčasné vysoko aktuálne multikultúrne prostredie, utečencov, intoleranciu, rasovú diskrimináciu, poznanie jej koreňov, prejavov necitlivosti a pod. Všetky tieto témy apelujú na potrebu s empatiou vnímať súčasnú politickú a spoločenskú situáciu na Slovensku, v Európe aj vo svete.

V súčasnosti si čoraz viac uvedomujeme našu zodpovednosť za mladú generáciu. Zvýšenie vzdelanosti mladých ľudí pri zdôrazňovaní hodnôt rôznorodosti v spoločnosti, zvýšenie citlivosti a empatie k postaveniu menšín v nej považujeme za nevyhnutné ako v spoločenskej, tak vo vzdelanostnej úrovni.

Metódy, ktoré v rámci vzdelávania využívame sú nastavené tak, aby boli ciele dosahované najmä na základe vlastnej práce žiakov, pričom dôraz sa kladie na riešenie problémov a tímovú prácu. V kontexte so skúsenostným a zážitkovým vyučovaním majú silný potenciál žiakov zasiahnuť. Takýto spôsob odovzdania metód a foriem učenia a práce má následne pozitívny dopad na školskú úspešnosť.

Vzdelávací program *Moderní novináři* si kladie za cieľ prehĺbovať medzipredmetové vzťahy, v tomto prípade najmä Dejepis s predmetmi z oblasti Slovenského jazyka a literatúry (oblasť Jazyk a komunikácia). Žiaci si prehĺbia teoretické znalosti z oblasti slovenského jazyka, štýlu, tvorivosti, slohových postupov a útvarov, ako aj použitie výrazových prostriedkov a zároveň tieto svoje poznatky prenesú do praktickej roviny – tvorby článkov, ktoré budú postupne zaplňať ich časopis venujúci sa ľudským právam, hodnotám v dnešnom svete, menšinám a ich problémom, netolerancii v živote mladého človeka, diskriminácii, rasizmu, xenofóbii, extrémizmu a pod.

Žiaci môžu prostredníctvom svojich zistení, postrehov, pozorovaní intenzívnejšie prispieť do aktivít a procesov v triede, ktoré súvisia so vzdelávaním sa v oblasti našej histórie, ale aj v oblasti ľudských práv, empatie a tolerancie.

Časopis, ktorý vytvoria a témy v ňom publikované budú slúžiť nie len ako podklad k plánovanej konferencii a výstave, ale tak isto môžu poslúžiť ako učebný materiál priamo v ich triedach, alebo v triedach ich kamarátov.

Žiaci základných škôl si prejdú viacerými žánrami – od publicistických, cez spravodajské. Dozvedia sa, ako sa robia noviny, čím sa zaoberá investigatívna žurnalistika. Hlavným cieľom budú aktivity zamerané na tvorivé písanie. Výsledkom zážitkových tréningov bude tvorba časopisu plného ich vlastných rozhovorov s pamätníkmi, článkov, postrehov.

Vzdelávací program prináša prehĺbenie schopností a zručností žiakov v oblasti práce s historickými prameňmi, metódou oral history a storytellingu, ktoré následne aplikujú do tvorby vlastných novinových článkov. Takáto forma vzdelávania so sebou prináša aktivizáciu žiakov, tímovosť, prehlbovanie kreativity, jedinečnosti a formovanie kritického myslenia a postojov u žiakov.

Cieľom je naučiť žiakov používať jazykové prostriedky spisovného jazyka so zreteľom na cieľ a zameranie písomného prejavu a to tak, aby sa nimi vyjadril určitý obsah výstižne, jasne, v logickom slede a vo významovom vzťahu, pravdivo a pohotovo. Zmyslom tak je, aby si žiaci osvojili praktický štýl písania pre potreby spoločenského života.

Druh vzdelávania:

Zážitkové vzdelávanie na zlepšenie študijných výsledkov a kompetencií žiakov

Forma vzdelávania:

Prezenčná / prezenčná online (40 hodín, 10 mesiacov)

Maximálne 10 mesiacov

Hlavný cieľ:

Rozšíriť a prehĺbiť vedomosti a zručnosti žiakov základných škôl zážitkovým spôsobom učenia v témach ako je tolerancia, rešpekt k druhým, ľudské práva, medziľudské vzťahy a prostredníctvom nich skvalitniť študijné výsledky žiakov.

Integrovať poznanie našej histórie a súčasnosti do tvorby žiackeho časopisu. Pozdvihnúť písomný prejav po obsahovej i formálnej stránke a sprostredkovať žiakom kontakt s najnovšími trendami v žurnalistike. Prostredníctvom článkov reflektovať aktuálne témy so zameraním na toleranciu, multikultúrnu spoločnosť a pod.

Špecifické ciele:

1. Prehĺbiť a rozšíriť vzdelanosť mladých ľudí pri zdôrazňovaní hodnôt rôznorodosti v spoločnosti, zvýšenie citlivosti a empatie,
2. prehĺbiť príležitosti k hlbšiemu pochopeniu príčinných vzťahov a prepojení poznatkov,
3. rozšíriť a prehĺbiť vedomosti žiakov o tvorbe časopisu, ktorý mapuje historické udalosti, pamiatku, výpoveď preživších, reakcie na spoločenské dianie a pod.,
4. rozšíriť poznatky žiakov o duševnom vlastníctve, copyright a o zdrojoch, ktoré budú používať pri svojej práci,
5. prehĺbiť znalosti v oblasti prípravy kvalitného interview, reportáže, recenzie, komentára a pod., i kvalitných otázok pre preživších rôznych historických udalostí,
6. rozšíriť a prehĺbiť praktické zručnosti žiakov pri tvorivom písaní, práci v teréne a tvorbe časopisu,
7. prehĺbiť vedomie detí o tom, že ľudia sú rôzni, majú nadanie, schopnosti i obmedzenia, a pritom vedia spolu fungovať, spolupracovať a pomáhať si.

Obsah vzdelávacieho programu:

Vzhľadom na vyššie uvedené ciele a východiská sme obsah vzdelávacieho programu **Moderní novinári** rozdelili na nasledovné tematické celky:

1. tematický celok – **Skôr než začneme písať, trochu teórie zo žurnalistiky**
2. tematický celok – **Publicistika – jedna zo základných skupín novinárskeho prejavu**
3. tematický celok – **Spravodajstvo – neoddeliteľná súčasť žurnalistiky**
4. tematický celok – **Ako vznikajú noviny**
5. tematický celok – **Investigatívna žurnalistika a jej využitie v praxi**
6. tematický celok – **Tvorivé písanie ako jedna z ciest k tvorbe školského časopisu**
7. tematický celok - **Tvorba školského časopisu – výstup zo vzdelávania „Mladí novinári“**
8. tematický celok – **Mladí novinári v teréne**
9. tematický celok – **Praktická časť – spracovanie, písanie článkov do časopisu**
10. tematický celok – **Tvorba časopisu a jeho finalizácia**

Téma	Forma	Časový rozsah
1. Skôr než začneme písať, trochu teórie zo žurnalistiky (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) SLOVENSKÝ JAZYK A ŠTYLISTIKA V SÚČASNEJ SLOVENSKEJ ŽURNALISTIKE ➤ Zoznámenie sa, práca s programom, úvod do problematiky ➤ Súčasný slovenský jazyk ➤ Štýl ako znak tvorivosti ➤ Jazykové štýly ➤ Slohové postupy a slohové útvary ➤ Výrazové prostriedky v žurnalistike ➤ Domáce verzus cudzie slová Úvodná hodina je venovaná zoznámeniu sa so žiakmi, lektorom a objasnenie si hlavných cieľov kurzu. Objasňuje, čo žiaci od kurzu očakávajú a zároveň im približuje jeho reálnu náplň. Vzhľadom na online formu vzdelávania obsahuje aj zoznámenie s prostredím programu pre online vyučovanie. Počiatočnou úlohou žiakov je spísať si päť bodov, čo od kurzu očakávajú a prejsť si s nimi ich reálne využitie, zistiť ich ambíciu v písaní/tvorení ale aj ich doterajšie skúsenosti s písaným textom. Taktiež obsahuje základné uvedenie do problematiky, náhľad do súčasnej žurnalistiky, využitie tvorivosti pre vzdelávací proces a prínos školského časopisu vo vzdelávacom procese. Zahŕňa teoretické znalosti z oblasti slovenského jazyka, štýlu, tvorivosti, jazykových štýlov, slohových postupov a útvarov, ako aj používanie výrazových prostriedkov v žurnalistike s ukázkami. Na konci každej hodiny prebehne krátke zopakovanie najdôležitejších faktov. Okrem iného, cieľom je nielen pozdvihnúť písomný prejav po obsahovej i formálnej stránke, ale pomáhať tiež žiakom (možno budúcim redaktorom a prispievateľom) riešiť problémy, s ktorými sa počas výkonu svojej profesie stretnú, sprostredkovať im kontinuálny kontakt s najnovšími trendmi v žurnalistike a byť ich radcom či poradcom v každej situácii, v ktorej sa ako slovenskí „novinári“ v škole ocitajú.	Prezenčne / Online	4 hodiny

2. Publicistika – jedna zo základných skupín novinárskeho prejavu (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) PUBLICISTICKÉ ŽÁNRE ➤ Jazyk publicistického štýlu ➤ Delenie publicistických žánrov ➤ Správa ➤ Komentár ➤ Úvodník ➤ Kritika, recenzia ➤ Stĺpček ➤ Reportáž ➤ Interview Publicistika ako druhá základná skupina novinárskych prejavov, stvára aktuálne javy. Publicistické texty vyjadrujú postoj, stanovisko a názor autora – žiaka. Aj preto táto časť obsahuje oboznámenie žiakov s ich rozdelením na publicistiku emocionálneho typu a publicistiku racionálneho typu. Detailne rozoberieme správu, komentár, úvodník, stĺpček, reportáž, interview i kritiku a recenziu. Žiaci dostanú ukážky jednotlivých žánrov a taktiež budú pracovať na zadaných úlohách jednotlivo, i skupinovo. Cieľom je viesť žiakov k vzájomnej spolupráci ako aj osvojiť si základné rozdiely medzi novinárskymi žánrami.	Prezenčne / Online	4 hodiny
3. Spravodajstvo - neoddeliteľná súčasť žurnalistiky (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) SPRAVODAJSKÉ ŽÁNRE - Spravodajský jazyk - Princípy tvorby spravodajstva - Princíp presnosti - Objektívnosť a ako sa dosahuje - Výber témy novinárom - Spravodajské hodnoty - Titulok v spravodajstve a titulkové „tabu“ - Kvantitatívne parametre správy - Dĺžka odseku a rozsah jednotlivých žánrov - Rozsah správy podľa témy - Otázky pre každého spravodajcu	Prezenčne / Online	4 hodiny

- Konštruovanie vety a interpunkcia Tento blok obsahuje teoretické objasnenia spravodajských žánrov ako aj ich princípov. Taktiež sa budeme venovať výberu tém so zreteľom na spravodajské hodnoty. V aktivitách žiakov čakajú ukážky a práca v skupinách, ktorá má u nich podporiť a rozvíjať študentskú tvorivosť, rozširovať slovnú zásobu, prehľbovať schopnosť uvedomovať si význam slov, aplikovať jazykovú vedomosť a to všetko vecne, stručne a presne.		
4. Ako vznikajú noviny/časopis (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) AKO SA ROBIA NOVINY/ČASOPIS (vo všeobecnosti) ➤ Súčasti novinárstva ➤ Typológia tlače (národnostná tlač, regionálna a lokálna tlač, podniková a firemná tlač) ➤ Noviny/časopis – redigovanie, dizajn, prístupy, titulky, rubriky ➤ Abeceda novinárskej profesie ➤ Etický kódex Slovenského syndikátu novinárov ➤ Nesprávne výrazy, najčastejšie používané v novinárskych prejavoch ➤ Novinársky žargón V prvej časti bloku sa žiaci oboznámia s problematikou tvorby novín/časopisu, zoznamujú sa s podstatou novinárskej informácie a s typológiou tlače. Taktiež s etickým kódexom Slovenského syndikátu novinárov, ako aj s novinárskym žargónom. Žiaci dostanú niekoľko skupinových praktických úloh, ktoré ich prevedú tvorbou - výberom názvu časopisu, ktorý bude v závere celého kurzu ich výstupom, ale aj s výberom tém a určenia spracovateľského žánru. Blok bude bohato doplnený ukážkami z novinárskej praxe, ktoré umocnia doposiaľ naučené teoretické tvrdenia. V závere tohto bloku si žiaci zvolia tému podľa vlastných skúseností a pripravia článok do časopisu.	Prezenčne / Online	4 hodiny

5. Investigatívna žurnalistika a jej využitie v praxi (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) INVESTIGATÍVNA ŽURNALISTIKA - Pojem a počiatky - Mýtus - Podmienky úspešnosti - Riziká investigatívy - Tri základné druhy - Postupnosť procesu investigatívy (výber témy, perspektívnosť témy...) Cieľom tohto bloku je aj osvojenie určitých teoretických poznatkov a pravidiel z oblasti investigatívnej žurnalistiky so zreteľom na jej druhy, postupnosť, riziká a podmienky úspešnosti. Na základe teoretických informácií, ukážok a práce s textom, budú môcť študenti zvážiť, či majú predpoklady pre prácu s takýmto náročným a nebezpečným žánrom. Cieľom je podpora a šírenie slobodných, názorovo pluralitných a spoločensky dôležitých informácií, ktoré si ctia a obhajujú princípy liberálnej demokracie. Žiaci by mali bez problémov a aj časovej tiesni realizovať žurnalistický prejav a stvárňovať ho pomocou pestrej palety žurnalistických žánrov. Súčasťou bude aj tvorba reportáží a rozhovorov v časových limitoch. Toto časové ohraničenie sa stáva samozrejým a neskôr v praxi je neoceniteľné.	Prezenčne / Online	4 hodiny
6. Tvorivé písanie - jedna z ciest k tvorbe školského časopisu (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) TVORIVÉ PÍSANIE – jedna z ciest k tvorbe školského časopisu - Tipy pre autorov - Charakter tvorivosti - Vzdelanie/vzdelávanie - Cesta tvorivosti...	Prezenčne / Online	4 hodiny

Po základnom teoretickom objasnení základných pravidiel a tipov pre žiakov z oblasti tvorivého písania sa študenti vrhnú na praktickú časť kurzu – hodiny nácviku v teréne. Budú tvoriť články, reportáže, ankety do budúceho školského časopisu a to na vopred zadané témy súvisiace s ochranou ľudských práv a to so zreteľom na dodržiavanie fáz tvorenia jazykového prejavu (výber témy, výber slohového postupu, triedenie faktov, spracovávanie poznatkov, vytvorenie osnovy práce, štylizáciu a pod.). Cieľom je u žiakov rozvíjať kladné vlastnosti a odstraňovať chyby v tvorení, v písaní. Taktiež rozvíjať reč a myslenie žiakov, ich tvorivé schopnosti a fantáziu, podporovať mravnú a hodnotovú výchovu, ale aj podporovať samostatnosť v práci.		
7. Tvorba školského časopisu – výstup zo vzdelávania „Mladí novinári“ (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) AKO SA TVORÍ ŠKOLSKÝ ČASOPIS - Pravidlá a podmienky školského časopisu - Ako zostrojiť dobrý obsah - rubriky a výber tém - Od čoho závisí rozsah časopisu - Ako sa vyvarovať chybám v tvorení/v písaní - Ako sa nenechať odradiť od písania Cieľom je práca s textom, spracovanie získaných údajov z terénu (v ankete, v reportáži...). Veľká pozornosť bude venovaná vhodnému, výstižnému a pohotovému výberu jazykových prostriedkov z hľadiska zameranosti prejavu. Úlohou žiakov bude vyjadriť svoje myšlienky a city, poznatky a skúsenosti z terénu, a to na vopred zadané témy. Svoje vyjadrenia porovnajú so skutočnosťou, čo ich bude viesť k pravdivosti, vecnosti a presnosti, k vyjadrovaniu bez prázdnych fráz a zbytočných slov. Pri vytváraní slohových prejavov (článkov) v štylistickom procese si žiak zvykne na organizovanú duševnú prácu, na prekonávanie prekážok a samostatnosť v práci. Následne,	Prezenčne / Online	4 hodiny

v prípade opravy jeho spracovaného konceptu – článku, žiak názorne uvidí, že prácu možno aj zlepšovať. Pri kolektívnom posudzovaní spracovaných článkov ďalšími účastníkmi, v žiakovi pestujeme zmysel pre zodpovednosť k práci a privykanie si na prijatie a vyslovenie kritiky.		
8. Mladí novinári v teréne (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) MLADÍ NOVINÁRI V TERÉNE - Ako sa správať, ako oslovovať potenciálnych účastníkov do ankety, rozhovoru, interviewu - Ako spracovať získané informácie, ako z nich vytvoriť článok - Pravidlá pri písaní, pravidlá pri práci v teréne, pravidlá pri manipulácii s diktafónom - Ako trvať na svojom, ako sa nenechať odbiť - Na čo netreba zabúdať Blok je zameraný na prácu v teréne. Predchádzať mu bude teoretické objasnenie postupu pri získavaní informácií, pri oslovovaní účastníkov následných rozhovorov, ankiet, interview. Taktiež budú vopred určené témy publicistických i spravodajských žánrov, práca bude prebiehať v skupinách. Zadania úloh sú formulované so zreteľom na rozvoj medzi-predmetových vzťahov (ochrana ľudských práv a pod.), obohacovanie slovnej zásoby a rozvoj čítania s porozumením (hľadanie odpovede v texte, samostatná formulácia odpovede na základe kontextu). Následné údaje budú študenti spracovávať podľa pravidiel pri písaní. Cieľom je nebáť sa ísť do terénu, vyskúšať si prácu novinára, vedieť získať potrebné informácie a spracovať ich do podoby konceptu.	Prezenčne / Online	4 hodiny
9. Praktická časť – spracovanie, písanie článkov do časopisu (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) TÉMY V ČASOPISE - Ľudské práva – prečo na nich záleží?	Prezenčne / Online	4 hodiny

- Hodnoty v dnešnom svete – ich význam a úlohy v živote mladého človeka - Menšiny a ich problémy (národnostné, etnické, náboženské, jazykové...) - Netolerancia v živote mladého človeka (diskriminácia, rasizmus, xenofóbia, extrémizmus) Dobrá žurnalistiku – písanie možno vypestovať a zdokonaľovať iba aktívnym výcvikom, a preto jadrom tejto časti je utváranie súvislých ústnych a písomných prejavov, ktorých vecná i slohová náročnosť sa bude postupne zvyšovať. Veľkú pozornosť budeme venovať vhodnému, výstižnému a pohotovému výberu jazykových prostriedkov z hľadiska zameranosti prejavu. Obsahom bude tvorenie súvislých prejavov na vybrané témy ako sú ľudské práva, hodnoty v dnešnom svete, menšiny a ich problémy či (ne)toleranciu v živote mladého človeka. Cieľom je tak naučiť žiakov používať jazykové prostriedky spisovného jazyka so zreteľom na cieľ a zameranie písomného prejavu a to tak, aby sa nimi vyjadril určitý obsah výstižne, jasne v logickom slede a vo významovom vzťahu, pravdivo a pohotovo. Zmyslom je, aby si žiaci osvojili praktický štýl písania pre potreby spoločenského života.		
10. Finalizácia časopisu (cieľ, aktivita, úlohy, priebeh) TVORBA ČASOPISU A JEHO FINALIZÁCIA - Praktická časť, skladanie článkov, sumarizácia... Žiaci budú finalizovať svoje články, ktoré vychádzajú z ich terénnej skupinovej i individuálnej časti práce na vopred dohodnuté témy. Cieľom je obsahovo rozvrhnúť písané príspevky žiakov a to tak, aby reprezentovali ich nadobudnuté zručnosti a podchytili ich skúsenosti. S tým súvisí aj schopnosť vyskladať kompozíciu časopisu, pripravia vzorovú ukážku. Žiaci aplikujú teoretické i praktické poznatky v praxi.	Prezenčne / Online	4 hodiny

Profil absolventa:

Absolvent zážitkového vzdelávacieho programu *Moderní novináři* získá kompetencie, na základe ktorých bude disponovať rozsiahlejšími a hlbšími vedomosťami v písomnom prejave, vyjadrení svojich názorov, postrehov a postojov prostredníctvom novinových článkov, a tie následne dokáže zakomponovať do hodín Dejepis, Slovenského jazyka a literatúry a aj iných vyučovacích predmetov.

Prehľbi si kľúčové kompetencie v rámci vzdelávacej oblasti Dejepis, Jazyk a komunikácia. Bude schopný vytvoriť vlastný článok, ktorý bude mapovať historické udalosti, pamiatku, výpoveď preživších, získá schopnosť kvalitnejšie pracovať s historickými prameňmi, historickým textom a metódou oral history a storytellingu priamo na vyučovacích hodinách. Prehľbi svoje komunikatívne a osobnostné kompetencie pri tvorbe časopisu a aj pri prezentovaní danej problematiky na študentskej konferencii. Plnohodnotne dokáže pri vzdelávaní využívať medzipredmetové vzťahy a vzájomnú spoluprácu, na ktorej je postavená práca na školskom časopise.

Rozsah vzdelávacieho programu:

Zážitkové vzdelávanie pre žiakov sa realizuje v termínoch január – jún 2021 a september – december 2021, t.j. 10 mesiacov.

Rozsah vzdelávania predstavujú 4 hodiny do mesiaca.

Zážitkové vzdelávanie prebieha vždy po vyučovaní a realizuje ho odborný lektor.

Kategória: žiak základnej školy

Spôsob ukončovania:

Vzdelávanie sa ukončuje vytvorením a odovzdaním školského časopisu. Časopis sa odprezentuje na záverečnej konferencii.

Garant vzdelávacieho programu:

PaedDr. Ľubica Tomková – metodik, didaktik, pedagóg

Finančné, materiálne zabezpečenie:

Náklady na vzdelávací program budú hrazené z finančných zdrojov projektu. Účastník neplatí žiadny poplatok. Učebné pomôcky, technické zabezpečenie, archívny materiál a študijnú literatúru majú účastníci k dispozícii v priestoroch Vzdelávacieho centra Múzea SNP a ďalší materiál obdržia počas vzdelávania v rámci výučby jednotlivých tematických okruhov.

Technické a informačné zabezpečenie:

Realizácia vzdelávacieho programu sa uskutoční v interných priestoroch Vzdelávacieho centra Múzea SNP a stálej expozície Múzea SNP. K dispozícii účastníkom je vzdelávacia kongresová miestnosť vybavená multimediálnou technikou (interaktívna tabuľa s dataprojektorom, počítač, zvukové reproduktory). Účastníci majú k dispozícii internetové pripojenie, pre lektorov a žiakov sú zabezpečené notebooky, ktoré sa budú využívať v čase prezenčnej výučby.